

הכא נמי תרי גוויני גדר.

[שמועה זו נתבארה על דרך הגאון יעקב, וראה היטב לשון רש"י, ובגירסאות הב"ח, המהר"ם והרש"ש בדברי רש"י].

ה. חצר:

בעא מיניה אבוי מרבה: חצר שראשה נכנס לבין הפסין, כלומר: שבנויה בסמוך לבין הפסים של בור, ופתוחה לו. [רא' ציור 1]

ומיבעי לאבוי: כיון שתיקנו חכמים שלא לטלטל בשבת מחצר שלו לחצר חבירו [אלא אם כן עירבו "עירובי חצרות"], מהו לטלטל מתוכה של חצר — לבין הפסים שאינו שלו.

וכן — מהו לטלטל מבין הפסים לתוכה? (41)

אמר ליה רבה לאבוי: מותר! שאין אסור לטלטל מחצר לחצר אלא אם כן יש דיריין בכל אחת מהחצירות שאוסרין להוציא, אבל בבין הפסין ליכא דיריין דליסרו עליה דליהוי מוציא מרשותו לרשות חבירו. [פירוש: דלא חשיב תשמיש עולי רגלים, דיור — לשון הריטב"א על הגמרא].

והדר בעי ליה אבוי לרבא: שתים חצרות שהיו פתוחות שתיהן לבין הפסין — שהוא כעין מבוי לחצרות — דקיימא לן: שאסור להוציא מחצר של אחד למבוי המשותף לשתיהן. מאי הוי דינן של חצרות אלו, בטלטול לבין הפסים? (42) [רא' ציור 2]

איכא דאמרי: קנה קנה פחות משלשה טפחים לא מיבעיא ליה לאבוי, דודאי מהני!

אלא רק גודריתא דקני הוא דקא מיבעיא ליה לאבוי: גודריתא דקני — מאי?

דגודריתא דקני גריעא, דהוי כמו תרתי לגריעותא, דבעינן למימר רואין כל שאילו יחקק ויחלק מלמטה, ורואין כל שאילו יינטלו קנים האמצעיים למעלה וייעשה כעין דיומד. וגם אחר דנאמר "רואין", הרי תישאר למעלה רק מחיצה של שתי, וזה הוי כמו תרתי לגריעותא, ומשום הכי מיבעיא ליה לאבוי.

אמר ליה רבה לאבוי: תניתוה: היה שם גדר או אילן או חיצת הקנים נידון משום דיומד.

מאי לאו, "חיצת הקנים" היינו גודריתא דקני — ומהני.

ודחי ליה אבוי: לא, "חיצת הקנים" היינו קנה קנה פחות משלשה טפחים, דאף לדידי מהני.

ומתמה עלה רבה: אי הכי היינו "גדר", דמשמע אף מחיצת שתי, וקנה קנה נמי מהני?!

ומשני אבוי: ואלא מאי בעית למימר, ד"חיצת הקנים" היינו גודריתא דקני.

לדברייך נמי תיקשי: היינו אילן!

כ-א אלא מאי אית לך למימר תרי גוויני אילן.

41. וביאר הריטב"א הספק: משום דפסי ביראות אין דיריהן דיור גמור אלא לפי שעה, מי אמרינן דתשמיש שעושיין שם עולי רגלים עראי, לא חשיב כתשמיש חצר של יחיד או של רבים

הבור, ועל כן מרובע שיש לו פני מחיצה עדיף, ומשום הכי קרינן ליה תרי "רואין", ראה שם. ועיין במבוא ביחס לפסי ביראות וב"עיונים".

אחד] ולחי [מצד שני] לרבנן, ומשתתפין בו. מכל מקום הוא רשות מיוחד שאפשר לעשות בו דלתות להיות ננעלות בלילה וליחדו להן לכל צרכן, וכיון שכן מועיל בו שיתוף. אבל בבין (הפלוג) [הפסים] שעומד מפולש ופתוח לכל ארבע (צורות) [רוחות] העולם, אינו רשות מיוחד לבני החצירות שראשן נכנס שם, כדי שיועיל שם שתוף כשתוף מבוי או חצר — לשון הריטב"א].

וכיון שלא שייך כאן היתר ד"שתופי מבואות", גזרו חז"ל שאף כשיש פתח ביניהן ועירבו זו עם זו נמי לא יועיל:

גזירה שמא יאמרו עירוב [שיתוף] **מועיל לבין הפסין**, שיבוא הרואה שאין יודע שיש פתח ביניהן — ועל ידי העירוב מטלטלין הן לבין הפסין — ויאמר: חצרות אלו עשו "שתופי מבואות" ועל כן מטלטלין הן, ויבוא ללמוד להתיר לטלטל מחצרות אלו לבין הפסין על ידי שתופי מבואות, אף היכא דאין פתח ביניהם, ומשום הכי אסרו רבנן לגמרי.

רבא אמר: אם עירבו חצרות אלו שיש פתח ביניהם זו עם זו, מותר, לטלטל בין הפסין, דלגזירה דרב הונא לא חיישינן.

אמר ליה אביי לרבא: תניא דמסייע לך:

הצר שראשה אחד נכנס לבין הפסין, מותר לטלטל מתוכה לבין הפסין, ומבין הפסין לתוכה.

אבל שתים חצרות הפתוחות לבין הפסין אסור. במה דברים אמורים שלא עירבו, אבל עירבו — מותרין:

הרי תניא ברייתא דמסייע ליה לרבא בהדיא!

אמר ליה רבה לאביי: אסור לטלטל מתוכן לבין הפסין, כדמפרש רב הונא [דבסמוך] טעמא — לשון רש"י.

אמר רב הונא: שתים חצירות הפתוחות לבין הפסים, אסורין לטלטל לבין הפסים ומבין הפסין לתוכן.

ולא מיבעיא היכא דלא עירבו שתי החצרות זו עם זו עירובי חצירות שאסורות, כשם שאסורות כל שתי חצירות הפתוחות למבוי אחד לטלטל מחצר למבוי וממבוי לחצר.

אלא, אפילו היה פתח ביניהן ועירבו שתי החצרות זו עם זו — דבעלמא חשבינן להו כחד חצר, ומותר לטלטל מחצרותיהן המעורבות, למבוי המשותף לשתייהם בלבד — הכא אסורין.

וטעמא: בעלמא כדי להתיר לטלטל מחצר למבוי איכא שני אופנים:

א. שיערבו החצרות — שיש פתח מזו לזו — ביניהן.

ב. שיעשו שיתופי מבואות וישתתפו במבוי לבדו, ואפילו אין פתח ביניהם.

והכא, גבי חצירות הפתוחות לבין הפסין, האי היתרא בתרא שישתתפו במבוי לבדו, לא שייכא, דכי תקינו רבנן "שתופי מבואות" במבוי סתום — תקון, וכשארכו יתר על רחבו, אבל זה מפולש לארבעה צדדין.

[סוף הדברים הם מלשון רש"י. ופירש הריטב"א פירוש לפירושו: דאף על פי שלפעמים מערבין רשות הרבים על ידי לחיין [משני צדי הבתים העומדים על רשות הרבים] לרבי יהודה, או בצורת הפתח [מצד

ותמהינן: **לימא תיהוי האי ברייתא תיובתא דרב הונא**, דאסר אפילו עירבו!?

ודחינן: **אמר לך רב הונא**: ברייתא זו הכי קאמרה: "שתים אסור" אפילו יש פתח ביניהן ועירבו עירובי חצרות זו עם זו.

והא דאמרון: "במה דברים אמורים בשלא עירבו, אבל עירבו מותרין", האי "עירבו" דסיפא, לאו עירובי חצירות בפת קאמר — דעירובי חצרות ודאי עשו.

אלא, **דהדרן** [שחזרון] שוב בני החצירות עצמן **וערבן** זו עם זו — מלבד הפתח שביניהם — על ידי שנפרצה ביניהן פירצה גדולה בסופה ניש מפרשים: סמוך לבין הפסין. ויש מפרשים: מצידו השני של הכותל שביניהן] שנראה לעין שהחצרות פרוצות ומפולשות זו לזו לגמרי, ונראות שהן כאחת ואין ראיות לאסור זו עם זו, ואז מותרין לטלטל בין הפסים, אם עירבו החצרות עירובי חצרות זו עם זו [על פי תוספות וריטב"א].

ו. שיבשה:

בעא מיניה אביי מרבה: כיון שלא התיירו

חכמים לעשות פסין לביראות אלא משום מימיהן של עולי רגלים, מי שעשה פסין לביראות **ויבשו מים בשבת**, מהו לטלטל בין הפסין?

מי אמרינן: שבת — הואיל והותרה הותרה.

או דילמא כיון דהיתר פסין אינו אלא משום מים והרי יבשו, אסור.

אמר ליה רבה לאביי: כלום נעשית מחיצה, כלומר: כלום הותרה מחיצה כזו **אלא בשביל מים**.

והרי **מים הרי אין כאן**, ואם כן אף מחיצה **אין כאן**.

בעי רבין תרתי:

א. **יבשו מים בשבת** מהו לטלטל בין הפסים [וכדבעא מיניה אביי מרבה]?

ב. עשה פסין בערב שבת כשלא היו מים בכור, **זבאו מים בשבת** כגון שירדו גשמים, האם מותר לטלטל מעתה? (43)

אמר ליה אביי: יבשו בשבת לא תיבעי לך

[במבוי] שלפני ביתו חשיב דיור, ושניהן אוסרין זה על זה והוה בעי שיתוף ולא אפשר. או דלמא, אף תשמישן [זה] אינו חשוב דיור כיון שהוא מפולש לכל צד ועשוי לתשמיש ביראות — לשון הריטב"א. ומרש"י משמע, דלא מספקא לן אם מותר לטלטל בלא שיתוף, ופשיטא לן שאסור! ולא מספקא לן אלא אם מועיל שיתוף — ראה לשון רש"י בדיבור המתחיל: אסור.

43. ריטב"א. ודעת רש"י, דהא לא מיבעיא ליה,

שהוא אוסר על רשות חבירו, אלא הרי הוא כרשות היחיד שאין בו דירין לאחרים שאינו אוסר על חצר שלו. או דילמא דתשמישן חשוב דיור, ואוסר כחצר או בית, הפתוח לחצר חבירו או לביתו, שצריך שיתוף [עירוב], והכא לאו בר שיתוף הוא עם בין הפסין כדבעינן למימר לקמן — לשון הריטב"א.

42. וביאר הריטב"א הספק: כלומר, נהי דיור עולי רגלים לא חשיב דיור לאיסור, דיור שלהם שמשמשין בין הפסין כאדם המשתמש בחצר

כיון שאסור לעשותה בשבת, קנסא קנסוה. אבל בשוגג — מותר, וכל שכן באו מים בשבת דנעשית מאליה — ועדיף משוגג — דמותר.

אמר רבי אלעזר: הזורק מרשות הרבים לבין פסי הבריאות, חייב חטאת, שהרי זורק מרשות הרבים לרשות היחיד.

ותמהינן: אמרו ליה [יעב"ץ]: פשיטא דמדאורייתא מחיצה גמורה היא?!

דאי לאו דמחיצה היא מדאורייתא אלא רשות הרבים היא, היכי משתרי ליה [האיך מותר לן] למלאות? וכי משום דוחק של עולי רגלים יהיה מותר להוציא מהבור שהוא רשות היחיד לבין הפסים שהוא רשות הרבים מדאורייתא?!

ומשנינן: לא צריכא הא דרבי אלעזר להשמיענו שחייב, אלא כגון דעבד כעין פסי ביראות, ברשות הרבים במקום שאין שם בור, וזרק לתוכה דחייב.

ותמהינן: הא נמי פשיטא.

דאי לאו דבעלמא — כשאין שם בור — מחיצה היא. גבי בור — היכי משתרי ליה לטלטולי בלי מחיצות?!

[ויש גורסים: תיבעי "לי" — ריטב"א ור"ן], דבעי אנא הך בעיא מיניה דמר רבה, שהיה רבו של רבין, ופשיט לי דאסור, וכדאמרן לעיל.

באו מים בשבת נמי לא תיבעי לך, [ויש גורסים: "לי" רש"י וריטב"א] דהוה ליה מחיצה העשויה בשבת. כלומר: שנעשה למחיצה היתר מחיצה בשבת. ותניא: כל מחיצה העשויה בשבת, בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון שמה מחיצה!⁽⁴⁴⁾

ומקשינן עלה: ולא אתמר עלה דההיא ברייתא דאיתנין, אמר רב נחמן: לא שנו דמחיצה הנעשית בשבת מחיצה היא, אלא, לזרוק מרשות רבים לתוך מקום שהוקף מחיצות בשבת, דחייב, דמדאורייתא ודאי מחיצה היא.

אבל לטלטל בתוך היקף מחיצות שנעשה בשבת — לא, דרבנן גזרו עליה.

ואם כן תפשוט בהיפוך, דהיכא דבאו מים בשבת דהוה ליה מחיצה הנעשית בשבת, אסור לטלטל בה מדרבנן — ריטב"א.

ודחינן: כי איתמר דרב נחמן: אמחיצה שנעשית בשבת במזיד איתמר.

44. נתבאר על פי הריטב"א.

ולדעת רש"י דבבאו מים בשבת פשיטא לן דאסור, לא פשיט ליה דמותר, אלא הכי קאמר: שמה מחיצה, לענין דשרינן לטלטל בתוכה היכא דהיתה שם מחיצה בערב שבת ונפלה וחזרה ונעשית, וכי הך דהכא, שבערב שבת היו מים בבור, אלא שיכשו בשבת, וחזרו ובאו מים בשבת — ר"ן בהבנת רש"י.

ופשיטא דאסור. והכי מיבעי ליה: אם תימצי לפשוט בעיא ראשונה ולומר: יכשו מים בשבת, אסור לטלטל! עשה פסין בערב שבת כשהיו מים בבור ויכשו בשבת, וחזרו ובאו בשבת, מי אמרינן חזרו פסין להיתרן הראשון לטלטל בתוכן? — ר"ן בהבנת רש"י. וראה נמוקי הגרי"ב.

ומשנינן: **לא צריכא** לאשמועינן, אלא אף על גב דקא בקעי בה רבים בין הפסין — שכיון שאין שם בור, משכחת לה דבקעי בה רבים — ואפילו הכי חייב הזורק לבין הפסין!

ותמהינן עלה: **ומאי קא משמע** לן רבי אלעזר, **דלא אתו רבים** דבקעי דרך המחיצות **ומבטלי מחיצתא** — בתמיהה?!
הא אמרה כבר רבי אלעזר **חדא זימנא**?

דתנן: **רבי יהודה אומר: אם** היתה דרך הרבים עוברת בין הפסין **ומפסקתן** לפסין, **יסלקנה** לדרך הרבים לצדדין, דלא ליתו רבים ויבטלו המחיצות!

וחכמים אומרים אינו צריך:
ואמרינן עלה: **רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו: כאן הודיעוך** [רש"י] חכמים כמה גדול כחן של מחיצות, דלא מיבטלי משום בקיעת רבים!

הרי חזינן דכבר אמר רבי אלעזר דלא אתו רבים ומבטלי מחיצות, ולמה לי תרתי?!

ודחינן: **אי מהתם** דאמר רבי אלעזר: כאן הודיעוך כחן של מחיצות, לא הוה ידענא דהכי סבירא ליה לרבי אלעזר גופיה.

דהוה **אמינא: "כאן"** הודיעוך חכמים, ולא סבירא ליה לרבי אלעזר גופיה כחכמים.⁽⁴⁵⁾

קא משמע לן רבי אלעזר הכא, דהא דאמר התם רבי אלעזר: כאן הודיעוך חכמים, היינו **"כאן וכבירא ליה"**!

שנינו במשנה: **מותר להקריב** הפסין לבאר ובלבד שתהא פרה רובה בפנים ושותה:

תנן התם: לא יעמוד אדם ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד, ולא יעמוד ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים, **אלא אם כן מכנים ראשו ורובו למקום שהוא שותה:** דחיישינן שמא ימשך גופו למקום רגליו, ויעקור הכלי עם המים על מנת להוציא למקום רגליו, ונמצא מוציא מרשות לרשות — ריטב"א בהבנת רש"י.

שנינו במשנה: **מותר להקריב** הפסין לבאר ובלבד שתהא פרה רובה בפנים ושותה:

תנן התם: לא יעמוד אדם ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד.

ולא יעמוד ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים, **אלא אם כן מכנים ראשו ורובו למקום שהוא שותה:** דחיישינן שמא ימשך גופו למקום רגליו, ויוציא את הכלי עמו ונמצא מוציא מרשות לרשות [ובאופן שתהיה עקירה מתחלתה ברשות היחיד על

45. דהא רבי יוחנן דאמר נמי "כאן הודיעוך",

וראה בהערות שנדפסו מחדש על הר"ן, בשם רבינו משולם מבדרשי ז"ל.